

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 7
2023

**Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет**

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 7

Рівне, 2023

УДК 159.923-026.15

**КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ФАКТОР УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ
ОСОБИСТОСТІ****Мартюченко Катерина, здобувачка ОС «бакалавр»**

спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ

Науковий керівник: Кулакова Л.М., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Інтерес до креативності як предмету дослідження зростає в геометричній прогресії з другої половини ХХ століття в усіх сферах людинознавства. Широкий спектр як вітчизняних, так і зарубіжних досліджень дозволяє стверджувати, що креативність є якістю особистості (властивою тією чи іншою мірою), розвиток якої стає нагальною необхідністю в умовах нової реальності.

Успішне формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості можливе лише за умови врахування закономірностей її розвитку. Включення людини до різних систем - біологічної, екологічної, соціальної - визначає надзвичайну складність і різноманітність детермінант і потенціалів індивідуального розвитку. Однією із найбільш важливих умов для успішного самовираження, всебічної самореалізації та адаптації особистості в сучасному світі є її здатність до творчості як процесу, що має певну специфіку і спонукає до створення нового. При цьому внутрішнім ресурсом, потенціалом, що забезпечує цей процес, є креативність. Сучасне суспільство, активно функціонуючи, розвивається з великою швидкістю, що, безумовно, іноді породжує складні, неоднозначні і суперечливі ситуації. Розвиток науки і розширення інформаційного простору задають високий рівень конкуренції і посилюють темп можливих змін, які стосуються різноманітних сторін життя людини. З однієї сторони, дана ситуація надає можливості для успішної самореалізації особистості в усіх сферах діяльності. З іншої ж - сучасні умови пред'являють і високі вимоги до здатності приймати рішення самостійно, розробляти і реалізовувати нестандартні і принципово нові ідеї, застосовувати гнучкість в поведінці при вирішенні різноманітних завдань. Всі ці характеристики входять до поняття креативності.

Мета дослідження – вивчення впливу властивостей креативності на вибір стратегії самореалізації особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації суспільства процес становлення і розвитку особистості ускладнюється прискореним розвитком техніки та інформаційних технологій. Вирішальне значення має творчий потенціал особистості, бо її самореалізація, насамперед, залежить від креативних можливостей людини, її здатності нестандартно, на підставі свого світогляду, орієнтуватися в навколишньому світі і прийнятті (або неприйнятті) його цінностей [1]. Креативність являє собою інтегральну сукупність фантазії, передбачення, інтуїції, працьовитості, вміння долати умовності, інноваційно мислити і створювати, «будувати» оновлену реальність. Людина відрікається від вузько ситуативних інтересів і цінностей. Власне життя будь-хто може перетворити на творчість, стати її творцем. Рушійною силою креативності є найсильніша людська потреба, що отримала відображення у відповідних суспільних ідеалах, так звана самореалізація особистості, існування якої доведено емпірично. Соціально-філософський аналіз проблеми самореалізації особистості має, безсумнівно, світоглядне, методологічне і практичне значення. Життєдіяльність людини, її самореалізація здійснюються в рамках певного соціального середовища, під впливом соціальних організацій різного рівня та своїх власних мотивів, потреб та інтересів. Залежно від домінування в певні моменти життєдіяльності тих чи інших детермінант людина в своєму ставленні до суспільства може стати конформістом, девіантом або цілісною творчою особистістю. Таким чином, в соціальних умовах проявляються два полюси самореалізації: 1) творчість, самоусвідомлення; 2) руйнування як структурних основ суспільства, так і власних. Негативна форма самореалізації починає домінувати над позитивною в тих випадках, коли у індивіда проявляються труднощі у реалізації себе в позитивних формах [2]. В людині однаково представлені тенденції до творення і руйнування. Яка з них вийде на передній план, залежить від умов, в яких вона

знаходиться, а також від особливостей її особистості, ступеня розвиненості або нерозвиненості її потенціалу.

Самореалізація - це постійна внутрішня робота над собою. Розвиток здібностей і потенціалу на основі ідентифікації людини передбачає вибір гідних і досить важких інтелектуальних, творчих і моральних завдань, на які є запит суспільства. Синергетичне поняття «самоактуалізація» у філософії розглядається як прагнення особистості до самоздійснення, до актуалізації того, що міститься в якості потенцій. Тенденція до самоактуалізації становить сутність особистості і розглядається як прагнення людини постійно втілювати, реалізовувати себе, свої здібності, свою сутність [3]. Якісним виміром самореалізації особистості є задоволеність життям, що відображає результат досягнення значущих для особистості цінностей і цілей. Самореалізація - це швидше загальний принцип і в той же час процес реалізації потенційних можливостей, закладених в кожній особистості. Самоактуалізація складається з самості, яка потребує актуалізації. Самоактуалізація - це основний і по суті єдиний мотив людського життя. Самоактуалізація - це дії, спрямовані на задоволення потреб. Будь-яка потреба - це стан дефіциту, що мотивує людину на його заповнення [5]. В основі системи цінностей самоактуалізованої людини лежить її філософське ставлення до життя, згода з собою, зі своєю біологічною природою, прийняття соціального життя і фізичної реальності. Універсальною характеристикою всіх самоактуалізованих людей, яку можна назвати оригінальністю, винахідливістю або творчою жилкою, є креативність (лат. creatio-творення) - латинський термін, який перекладається як «творчість» або «створення з нічого». На Заході креативністю позначають технологічний елемент творчості. У пострадянській мовній культурі креативність сприймають набагато ширше, оскільки це зовсім нове і ще не зовсім зрозуміле явище. Тому найчастіше креативністю називають здатність людини до нестандартного, оригінального мислення і поведінки, які мають творчий, конструктивний характер. Сьогодні існує безліч визначень креативності. Одним із таких, що, на нашу думку, найбільш повно розкриває зміст цього поняття, є таке: «Креативність – це здатність породжувати безліч різноманітних оригінальних ідей в нерегламентованих умовах діяльності. Це - здатність привносити щось нове в досвід, усвідомлювати прогалини і протиріччя, відмовлятися від стереотипних способів мислення. Це швидкість породження нових ідей за одиницю часу, здатність виробляти «рідкісні» ідеї, вміння в простому бачити складне, і навпаки» [6].

Здатність до креативності як індивідуальна якість базується на «особливому профілі особистості», тобто на загальних і особливих суб'єктивних передумовах, які розвинені в особливому співвідношенні між собою. Ці передумови обумовлюють або забезпечують творче ставлення особистості у її взаєминах з соціальним середовищем. Це характерне ставлення в мисленні і дії є типовим для будь-якої креативної особистості незалежно від того, в якій сфері інновацій і на якому рівні вимог (індивідуальних або громадських) ця творча діяльність протікає. Таке особливе ставлення особистість сприймає не тільки в рамках вимог до творчої ситуації. Його слід розглядати як основне ставлення до всього навколишнього світу і самого себе. Креативність особистості дозволяє не тільки реалізувати свій життєвий потенціал, а й знайти своє місце в житті. Проблема самоактуалізації особистості детермінує глобалізація суспільства. Головна життєва стратегія - повна реалізація «Я», постійний процес становлення неповторного і цілісного людини, розвиток її креативності. Соціальна орієнтація глобалізації залежить від морально-світоглядної позиції, системи духовних цінностей, які визначають її політику. Глобалізація за способом проведення, за своїми наслідками може бути гуманною і антигуманною, служити інтересам всього людства або задовольняти суб'єктивні потреби. Розвиток здібностей і потенцій на основі глобалізації передбачає вибір гідних і досить напружених творчих і моральних завдань, на які є запит суспільства. У реальній системі суспільних відносин нашого часу ухиляння від самостійного рішення і відповідальності рівнозначно визнанню своєї неспроможності, особистісної недосконалості. Самореалізація має свої межі і свої стадії розвитку. Самореалізація - результат прояву інтелекту і творчих здібностей.

Психологи-практики нерідко стикаються з проблемою емоційного вигорання, але креативність як фактором успішної професійної діяльності, що покликаний сприяти вирішенню цієї проблеми. Наявність творчого мислення і сприятливі умови для реалізації професійних ідей сприяють підвищенню ефективності роботи. Перш за все це пов'язано з тим, що фахівець таким чином самореалізовується не тільки в суспільстві, а й в середовищі, в якому працює, тим самим отримуючи визнання. За словами американського психолога Абрахама Маслоу, визнання та самореалізація в піраміді потреб посідають найвищі позиції, а саме четверте та п'яте місце відповідно.

Таким чином, креативний підхід до роботи сприяє задоволенню таких потреб, як:

- потреба в самоактуалізації, самоідентифікації і самовираженні;
- потреба в реалізації своїх цілей і здібностей;
- потреба в розвитку власної особистості;
- задоволення пізнавальних потреб (знати, вміти, досліджувати).

Безумовно, для того щоб досягти найвищих ступенів піраміди Маслоу, людина повинна бути не тільки мотивованою до дій, що сприятимуть реалізації перерахованих вище потреб, а й мати творчий потенціал.

Висновки. Підсумовуючи результати даного дослідження, варто зауважити, що важливим етапом у формуванні креативності, як професійної компетенції, є навчання у вищій школі. Саме в цей час проходить період соціалізації суб'єкта, як фахівця, зароджуються основи розуміння свого місця в обраній сфері і формується професійний творчий потенціал. Формалізовані методи роботи перешкоджають плідній діяльності, в зв'язку з чим важливо розвивати і проявляти креативні здібності, які сприяють самореалізації фахівця в професійному середовищі. В результаті використання творчого потенціалу народжуються нові методи роботи, що дають можливість задовольняти потреби, що пов'язані з розвитком власної особистості.

Підвищення рівня креативності - запорука плідного довгострокового розвитку в контексті глобалізації. Як це не парадоксально, глобалізація основних сфер життєвого світу посилює процеси прагнення людини до своєї самореалізації, яка неможлива без певного рівня розвитку здатності індивіда до абстрактного, теоретичного мислення, без достатнього рівня його загальної культури і здатності до творчості.

Список використаних джерел

1. Павленко В.В. Методи розвитку креативності школярів. *Теорія і практика професійної підготовки фахівців у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів*: збірник науково-методичних праць. Житомир : ФОП Левковець, 2016. С. 90-94.
2. Павленко В.В. Розвиток креативності учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва. *Проблеми освіти*: збірник наукових праць ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. № 92. С. 106-111.
3. Вознюк О.В. Парадигмально-методологічні засади креативної освіти: визначення понять. *Теорія і практика креативного навчання обдарованих дітей*. Київ, ІОД НАПН України, 2011. С. 29.
4. Павленко В.В. Креативність: сутність, структура, закономірності формування і розвиток. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Педагогіка. Психологія* : зб. наук. праць Київського університету імені Б. Грінченка. Київ, 2015. № 23. С. 15-21.
5. Накладова М.В. Розвиток креативного мислення учнів початкових класів через використання ігрових завдань та інтерактивних технологій. URL: <http://chito.in.ua/rozvitokkreativnogo-mislennya-uchniv-pochatkovih-klasiv-chere.html> (дата звернення: 15.10.2022).
6. Павленко В.В. Розвиток креативності молодших школярів як педагогічна проблема. *Проблеми освіти*: науково-методичний збірник Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. № 85. С. 152–158.

ЗМІСТ

Артемук О. Вплив стресу на самопочуття людини та її життєдіяльність	3
Баранович І. Вікові особливості прояву страхів у дітей молодшого шкільного віку...	5
Басалига Т. Посттравматичний стресовий розлад у учасників збройних конфліктів...	7
Болюх Н. Вплив емоцій на психічне здоров'я особистості.....	10
Боровець А. Проблема розвитку особистості в молодшому шкільному віці.....	13
Боса-Мірявець М. Психологічна готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності.....	16
Босий-Мірявець В. Комунікативна культура педагога: психологічний вимір.....	20
Бугайчук І. Психокорекція нейрофізіологічних зв'язків у дітей з особливими освітніми потребами.....	23
Гавін Б. Особливості прояву психологічного стресу у людини.....	25
Гонтаренко В. Механізми психологічного захисту дітей.....	28
Гончарук А. Психологічні особливості спілкування у підлітковому віці.....	30
Горбатюк О. Методичні аспекти профілактики девіантної поведінки підлітків	33
Гудовсек С., Павелків Р. Сутність поняття «безпека життєдіяльності» з точки зору психологічної науки.....	34
Дем'янюк В. Психологічний зміст емпатії в контексті морального розвитку молодшого школяра.....	37
Дивульська К., Юрчук О. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану.....	40
Єфімова М. Психологічні особливості дітей вимушених переселенців.....	42
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах.....	44
Каверіна Б. Особливості конфліктної поведінки у підлітковому віці.....	47
Климчук І. Психологічні особливості емоційної стійкості студентів у період кризи...	52
Ковальчук О., Аладько Т., Ковальчук С. Соціально-психологічні причини поширення алкоголізму в середовищі підлітків.....	55
Ковальчук О., Назарець Л. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти: недоліки та переваги.....	58
Коренко Д. Психологічні особливості поведінки обдарованих дітей.....	62
Корчака Ф., Корчакова Н. Вплив військової агресії на розвиток національної ідентичності української молоді	65
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці.....	66
Кривко М. Вплив сучасної іграшки на психічний розвиток дитини дошкільного віку.	68
Кулакова О. Використання інтерактивних платформ у навчанні іншомовної лексики	72
Курята Н. Вплив війни на життєстійкість українського студентства.....	75
Лаврук Л. Психологічні особливості міжкультурної адаптації переселенців у чужій країні.....	77
Мартюченко К. Креативність як фактор успішної самореалізації особистості.....	80
Мисько Є. Шкільна тривожність підлітків як соціально-психологічна проблема.....	83
Мотруніч І., Юрчук О. Використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дошкільників.....	86
Нікішина Д. Рефлексія як фактор подолання фрустраційних ставнів у студентів.....	88
Оборська А. Дослідження впливу арт терапії у процесі психологічної корекції девіантної поведінки поранених військовослужбовців під час реабілітації.....	92

Павелків В. Сучасні реалії та їх вплив на розвиток агресивної та деструктивної поведінки молоді.....	93
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя.....	96
Подлящук О. Психологічні особливості прояву емоційного вигорання у педагогів....	97
Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арттерапії...	101
Пшенична Л. Феномен харизми та його вплив на міжособистісну взаємодію.....	103
Ряба Л. Фактори формування самооцінки в підлітковому віці.....	106
Сабат Є. Особливості феномена прокрастинації у студентському середовищі.....	108
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку.....	111
Сизов С. Теоретичний аналіз психологічної реабілітації осіб з алкогольною залежністю.....	112
Стащук А. Особливості використання арт терапії в роботі з молодшими школярами..	113
Тарасюк Л. Музика як чинник впливу на психічний стан особистості.....	116
Тимчак С. Інформаційна гігієна під час війни.....	118
Ткачук О. Соціально-психологічні аспекти сугестивності як фактору узалежнених форм поведінки в юнацькому віці.....	120
Українець В. Віра дітей у Збройні Сили України.....	123
Федорович Р., Опанасюк І. Методи арттерапії як засіб корекції сімейних відносин.....	125
Холод Ю. Формування національної гідності дітей дошкільного віку як проблема дошкільної освіти.....	127
Хома О. Soft skills як феномен професійної компетентності сучасного психолога.....	129
Чорноус Я. Психологічні особливості прояву ейджизму в студентській молоді: теоретичний аспект.....	131
Шевчук В. Соціально-психологічні аспекти дитячо-батьківських взаємин у сім'ях, що перебувають у складних життєвих обставинах.....	134
Шепель Т. Проблема емоційного вигорання лікарів.....	137
Шишка А., Юрчук О. Адаптивне фізичне виховання як засіб корекції психомоторних порушень у дошкільників із заїкуватістю.....	139
Яковець О. Особливості процесу соціальної адаптації дітей з аутизмом.....	142
Якубовська М. Психологічні особливості формування емоційної стійкості майбутніх психологів в стресогенних умовах.....	145
Яремчук Ю. Статистичні особливості виникнення захворюваності на ПТСР у військовослужбовців.....	149
Ярмошевич В. Експериментальне дослідження використання методу казкотерапії у роботі з дітьми в умовах війни.....	150